

AZ EURÓPAI KÖZPONTI BANK (EKB)

Az Európai Központi Bank (EKB) a gazdasági és monetáris unió központi intézménye, és 1999. január 1. óta felel az euróövezet monetáris politikájáért. Az EKB és az összes uniós tagállam nemzeti központi bankjai alkotják a Központi Bankok Európai Rendszerét. A Központi Bankok Európai Rendszerének elsődleges célja az árstabilitás fenntartása. 2014. november 4. óta az EKB felel a hitelintézetek prudenciális felügyeletével kapcsolatos külön feladatokért az egységes felügyeleti mechanizmus keretében. Bankfelügyeleti tevékenysége során az EKB-nak tanácsadó szerepe is van a hitelintézetek szanálási terveinek értékelése terén.

JOGALAP

- Az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 3. és 13. cikke;
- a főbb előírásokat az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 3. cikke (1) bekezdésének c) pontja, 119. cikke, 123. cikke, 127–134. cikke, 138–144. cikke, 219. cikke és 282–284. cikke tartalmazza;
- az EUSZ-hez és az EUMSZ-hez mellékelte 4. sz. jegyzőkönyv a központi bankok európai rendszere és az Európai Központi Bank alapokmányáról és 16. sz. jegyzőkönyv egyes Dániára vonatkozó rendelkezésekről;
- a Tanács 2013. október 15-i 1024/2013/EU rendelete az Európai Központi Banknak a hitelintézetek prudenciális felügyeletére vonatkozó politikákkal kapcsolatos külön feladatokkal történő megbízásáról (az egységes felügyeleti mechanizmusról (EFM) szóló rendelet);
- az Európai Parlament és a Tanács 2014. július 15-i 806/2014/EU rendelete a hitelintézetek és bizonyos befektetési vállalkozások szanálására vonatkozó egységes szabályok és egységes eljárás kialakításáról (az egységes szanálási mechanizmusról szóló rendelet).

SZERVEZETI FELÉPÍTÉS ÉS MŰKÖDÉS

Az alapszerződések értelmében az EKB fő feladatai közé tartozik az euróövezeten belüli monetáris politika. Az egységes felügyeleti mechanizmusról szóló rendelet 2014 novemberétől kezdődően bizonyos felügyeleti funkciókat ruház az EKB-ra a hitelintézetek vonatkozásában.

A. Monetáris funkció

Az EKB és az összes tagállam nemzeti központi bankja alkotja a Központi Bankok Európai Rendszerét (KBER), miközben az eurórendszer az EKB-t és az euróövezeten belüli tagállamok nemzeti központi bankjait foglalja magában. Az EUMSZ inkább a KBER-t említi, mint az eurórendszert, mivel azon a feltételezésen alapul, hogy végül minden uniós tagállam be fogja vezetni az eurót. Azon tagállamok tekintetében, amelyek (eltérés vagy kívülmaradás miatt) még nem vezették be az eurót, a szerződés bizonyos KBER-re vonatkozó rendelkezései nem alkalmazandók, ami azt jelenti, hogy a szerződés KBER-re történő általános utalásai a gyakorlatban elsősorban az eurórendszerre vonatkoznak. Az EKB függetlenségét az EUMSZ 130. cikke rögzíti: „A Szerződések és a KBER és az EKB alapokmánya által rájuk ruházott hatáskörök gyakorlása, valamint az ilyen feladatok és kötelezettségek végrehajtása során sem az Európai Központi Bank, sem a nemzeti központi bankok, sem döntéshozó szerveik valamely tagja nem kérhet vagy fogadhat el utasítást az uniós intézményektől, szervektől vagy hivataloktól, a tagállamok kormányaitól vagy bármely egyéb szervtől.”.

1. Döntéshozó szervek

Az EKB döntéshozó szervei a Kormányzótanács, az Igazgatóság és az Általános Tanács. A KBER irányítását az EKB döntéshozó szervei végzik.

a. Kormányzótanács

Az EKB Kormányzótanácsa az EKB Igazgatóságának tagjaiból és az euróövezeti tagállamok nemzeti központi bankjainak elnökeiből áll. Az EKB alapokmányának 12.1. cikke értelmében a Kormányzótanács elfogadja az e feladatok ellátásának biztosítása érdekében szükséges iránymutatásokat és határozatokat. Kialakítja a monetáris politikát, továbbá meghatározza a végrehajtásához szükséges iránymutatásokat. A Kormányzótanács elfogadja az EKB eljárási szabályzatát, tanácsadói feladatokat lát el, valamint határoz a KBER nemzetközi együttműködés területén való képviselői szerepéről (az EKB alapokmányának 12.3–12.5. cikke). Ezen túlmenően a Kormányzótanács bizonyos hatásköröket ruházhat az Igazgatóságra (az EKB alapokmányának 12.1. cikke). A Kormányzótanács rendszerint havonta kétszer ülésezik. Litvánia 2015. január 1-jei euróövezeti csatlakozása egy olyan rendszer végrehajtását vonta maga után, mely szerint a nemzeti központi bankok elnökeinek szavazati jogai váltakoznak a Kormányzótanácson belül. A gazdaságuk és pénzügyi szektoruk mérete szerint elsőtől ötödik helyezett országok jegybankelnökei négy szavazaton osztoznak. Az összes többi ország (jelenleg 14) 11 szavazati jogon osztozik. A jegybankelnökök havi rotáció alapján egymást felváltva élnek a jogokkal. Az EKB Igazgatóságának tagjai állandó szavazati joggal rendelkeznek.

b. Igazgatóság

Az Igazgatóság az elnökből, az alelnökből és négy további tagból áll. Őket az Európai Tanács nevezi ki minősített többséggel, a Tanácsnak az Európai Parlamenttel és a Kormányzótanáccsal folytatott konzultációt követő ajánlása alapján. A tagok megbízatása nyolc évre szól, és nem újítható meg (az EUMSZ 283. cikkének (2) bekezdése és az EKB alapokmányának 11.1–11.2. cikke). Az Igazgatóság felel az EKB folyó és napi ügyeinek intézéséért (az EKB alapokmányának 11.6. cikke). Az

Igazgatóság a monetáris politikát a Kormányzótanács által elfogadott iránymutatások és határozatok alapján hajtja végre. Utasításokat ad a nemzeti központi bankok számára. Az Igazgatóság készíti elő a Kormányzótanács üléseit.

c. Általános Tanács

Az Általános Tanács az EKB harmadik döntéshozó szerveként (az EUMSZ 141. cikke és az EKB alapokmányának 44. cikke) csak addig működik, amíg van olyan uniós tagállam, amely még nem vezette be az eurót. Az Általános Tanács tagjai az EKB elnöke és alelnöke, valamint az összes uniós tagállam nemzeti központi bankjának elnökei. Az Igazgatóság többi tagja részt vehet az Általános Tanács ülésein, de nincs szavazati joguk (az EKB alapokmányának 44.2. cikke).

2. Célkitűzések és feladatok

Az EUMSZ 127. cikkének (1) bekezdése értelmében a KBER elsődleges célja az árstabilitás fenntartása. Ennek sérelme nélkül a KBER támogatja az Unió általános gazdaságpolitikáit is azzal a céllal, hogy hozzájáruljon az EUSZ 3. cikkében megállapított uniós célkitűzések megvalósításához. A KBER a szabad versenyen alapuló nyitott piacgazdaság elvével összhangban és az EUMSZ 119. cikkében foglalt elveknek megfelelően tevékenykedik. A KBER által végzett alapvető feladatok a következők (az EUMSZ 127. cikkének (2) bekezdése és az EKB alapokmányának 3. cikke): az Unió monetáris politikájának meghatározása és végrehajtása; devizaműveletek végrehajtása az EUMSZ 219. cikkének rendelkezéseivel összhangban; a tagállamok hivatalos devizatartalékainak tartása és kezelése; valamint a fizetési rendszerek zavartalan működésének előmozdítása.

3. Hatáskörök és eszközök

Az EKB kizárólagos joggal rendelkezik az euróbankjegyek kibocsátásának engedélyezésére. A tagállamok euróérméket bocsáthatnak ki az EKB által jóváhagyott mennyiségben (az EUMSZ 128. cikke). Az EKB rendeleteket alkot, és meghozza a szerződés és az EKB alapokmánya értelmében a KBER-re ruházott feladatok végrehajtásához szükséges határozatokat. Emellett ajánlásokat tesz és véleményeket ad (az EUMSZ 132. cikke). Az EKB-val konzultálni kell a hatáskörébe tartozó valamennyi uniós jogi aktusra irányuló javaslattal kapcsolatban, valamint a nemzeti hatóságok részéről az EKB hatáskörébe tartozó valamennyi jogszabálytervezettel kapcsolatban (az EUMSZ 127. cikkének (4) bekezdése). Véleményt terjeszthet elő a konzultáció tárgyát képező kérdésekben. Az EKB-val konzultációt kell folytatni a közös álláspontokról szóló határozatokról és az euróövezet nemzetközi pénzügyi intézményekben való egységes képviselőtételének biztosítására irányuló intézkedésekről is (az EUMSZ 138. cikke). Az EKB a nemzeti központi bankok közreműködésével összegyűjti a szükséges statisztikai adatokat a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságoktól vagy közvetlenül a gazdasági szereplőktől (az EKB alapokmányának 5. cikke). Az EKB alapokmánya különféle eszközöket sorol fel, amelyeket az EKB felhasználhat monetáris feladatainak ellátása érdekében. Az EKB és a nemzeti központi bankok számlát nyithatnak hitelintézeteknek, közigazgatási intézményeknek és más piaci szereplőknek, valamint fedezetként elfogadhatnak eszközöket. Az EKB nyíltpiaci és hitelműveleteket végezhet (18. cikk), és kötelező tartalékot követelhet

meg (19. cikk). A Kormányzótanács kétharmados többséggel határozhat a monetáris ellenőrzés egyéb módszereiről is. Ugyanakkor az EUMSZ 123. cikke tiltja a monetáris finanszírozást, és korlátokat szab a monetáris politikai eszközök alkalmazásának. Az elszámolási és fizetési rendszerek hatékony és megbízható működésének biztosítása érdekében az EKB infrastruktúrát bocsáthat rendelkezésre és felügyeleti politikákat dolgozhat ki. Az EKB emellett kapcsolatot létesíthet más országok központi bankjaival és pénzügyi intézményeivel, illetve nemzetközi szervezetekkel.

4. Eltéréssel rendelkező vagy kívül maradó tagállamok

Az EUMSZ 139–144. cikke külön rendelkezéseket ír elő azon tagállamok vonatkozásában, amelyek, bár a szerződés értelmében köteleességük bevezetni az eurót, még nem teljesítik a szükséges feltételeket („eltéréssel rendelkező tagállamok”). A szerződés bizonyos rendelkezései – például a KBER céljai és feladatai (az EUMSZ 127. cikkének (1)–(3) és (5) bekezdése) és az euróérmék kibocsátása (az EUMSZ 128. cikke) – ezekre a tagállamokra nem alkalmazandók. Dánia számára engedélyezték a kívülmaradást, és így nem köteles csatlakozni az euróövezethez az EUMSZ-hez csatolt 16. sz. jegyzőkönyvben meghatározottak szerint.

B. Felügyeleti funkció

2014 novembere óta az EKB felel az egységes felügyeleti mechanizmusban részt vevő tagállamokban működő összes hitelintézet felügyeletéért, a legnagyobb bankok esetében közvetlenül, a többi hitelintézet esetében pedig közvetve. E funkciót tekintve szorosan együttműködik a Pénzügyi Felügyelet Európai Rendszerét (ESFS) alkotó többi szervvel. Az EKB és az euróövezeti tagállamok illetékes nemzeti hatóságai együttesen alkotják az egységes felügyeleti mechanizmust. Az euróövezeten kívüli tagállamok illetékes hatóságai részt vehetnek az egységes felügyeleti mechanizmusban. Az EKB közvetlenül felügyeli a legnagyobb bankokat, míg a többi bankot továbbra is a nemzeti felügyelet ellenőrizik. Az EKB és a nemzeti felügyelet fő feladatai annak ellenőrzése, hogy a bankok betartják-e a bankokra vonatkozó uniós szabályokat, valamint a problémák korai szakaszban történő kezelése.

1. Szervezeti egység: a felügyeleti testület

Az EKB felügyeleti testületének tagjai az elnök, az alelnök, az EKB négy képviselője (akiknek feladatkörei nem kapcsolódhatnak közvetlenül az EKB monetáris funkciójához), valamint az egységes felügyeleti mechanizmusban részt vevő tagállamok illetékes nemzeti hatóságának egy-egy képviselője. Az Európai Parlamentnek jóvá kell hagynia az EKB által az elnök és az alelnök személyére vonatkozóan tett jelöléseket. A felügyeleti testület határozatait egyszerű többséggel hozza. A felügyeleti testület belső szerv, amelynek feladata az EKB-ra ruházott felügyeleti feladatok megtervezése, előkészítése és végrehajtása. Előkészíti a Kormányzótanács felügyeleti határozatait, és teljes mértékben kidolgozott határozattervezeteket nyújt be. Ezeket elfogadottnak kell tekinteni, ha a Kormányzótanács meghatározott időn belül nem utasítja el őket. Amennyiben egy euróövezeten kívüli részt vevő tagállam nem ért egyet a felügyeleti testület határozattervezetével, külön eljárás alkalmazandó, és az érintett tagállam kérheti akár a szoros együttműködés megszüntetését is.

2. Célkitűzések és feladatok

Bankfelügyeleti tevékenysége keretében az EKB feladatai kiterjednek a hitelintézetek működési engedélyének megadására és visszavonására, a prudenciális követelményeknek való megfelelés biztosítására, felügyeleti felülvizsgálatok lefolytatására és a pénzügyi konglomerátumok kiegészítő felügyeletében való részvételére. Az EKB-nak emellett kezelnie kell a rendszerszintű és a makroprudenciális kockázatokat.

3. Hatáskörök és eszközök

Felügyeleti szerepének ellátása érdekében az EKB vizsgálati hatáskörökkel (információkérés, általános vizsgálatok és helyszíni ellenőrzések) és külön felügyeleti hatáskörökkel (pl. hitelintézetek engedélyezése) rendelkezik. Emellett az EKB hatásköre kiterjed közigazgatási szankciók kiadására is. Ezenkívül az EKB kötelezheti a hitelintézeteket nagyobb tőkepufferek képzésére.

C. Egyéb funkciók

Más jogalapok további feladatokat ruháznak az EKB-ra. Az Európai Stabilitási Mechanizmus létrehozásáról szóló (2012 szeptemberétől hatályos) szerződés létrehozta az Európai Stabilitási Mechanizmust mint nemzetközi pénzügyi intézményt, és bizonyos – elsősorban értékelési és elemzési – feladatokat ruházott az EKB-ra pénzügyi támogatások nyújtásával kapcsolatban. A pénzügyi rendszer Európai Unión belüli makroprudenciális felügyeletéért felelős Európai Rendszerkockázati Testület (ERKT) alapító rendelete értelmében az EKB biztosítja az ERKT titkárságát, amely elemzési, statisztikai, logisztikai és igazgatási támogatást nyújt. Az EKB elnöke egyúttal az ERKT elnöke is. Az EKB a bankok helyreállításáról és szanálásáról szóló irányelv és az Egységes Szanálási Mechanizmusról szóló rendelet értelmében tanácsadói szereppel bír a hitelintézetek szanálási terveinek értékelése terén. Az Egységes Szanálási Mechanizmus keretében az EKB értékeli, hogy egy adott hitelintézet csődhelyzetben van-e vagy valószínűleg csődbe jut-e, és ennek megfelelően tájékoztatja az Európai Bizottságot és az Egységes Szanálási Testületet. A szanálási hatóságok felelnek a megfelelő szanálási intézkedés kiválasztásáért. Az Egységes Szanálási Testület az Egységes Szanálási Mechanizmus központi döntéshozó szerve. Küldetése annak biztosítása, hogy a súlyos nehézségekkel küzdő hitelintézetek és a hatáskörébe tartozó egyéb gazdasági egységek szanálása hatékonyan történjen, és a lehető legkisebb költségeket okozza az adófizetők és a reálgazdaság számára. 2016. január 1. óta teljes körűen működik.

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

Az EKB a negyedévente sorra kerülő monetáris párbeszéd keretében jelentést tesz a Parlamentnek monetáris kérdésekről. Emellett az EKB éves jelentést készít a monetáris politikáról, amelyet ismertet a Parlament előtt. Az EP erről az éves jelentésről állásfoglalást fogad el. Az európai parlamenti képviselők írásbeli választ igénylő kérdéseket tehetnek fel az EKB-nak. A Parlamenttel konzultálni kell [az EKB Igazgatósága tagjainak kinevezésére irányuló eljárás](#) során is.

Az EKB új felügyeleti feladataihoz további elszámoltathatósági követelmények kapcsolódnak az egységes felügyeleti mechanizmusról szóló rendelet szerint. Ennek gyakorlati szabályaira nézve a Parlament és az EKB közötti vonatkozó intézményközi megállapodás az irányadó. Az elszámoltathatósági szabályok közé tartozik, hogy a felügyeleti testület elnökének meg kell jelennie az illetékes bizottság, a Gazdasági és Monetáris Bizottság (ECON) előtt, és válaszolnia kell a Parlament által feltett kérdésekre; továbbá hogy kérésre bizalmas megbeszélésekre kerül sor az illetékes bizottság elnökével és alelnökével. Ezenkívül az EKB évente felügyeleti jelentést készít, amelyet a felügyeleti testület elnöke ismertet a Parlamenttel.

Dražen Rakić
02/2020

